

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2017 M. KOVO 1 D. NUTARIMO NR. 149 „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“
PAKEITIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-21-217; TAIS Nr.: 21-20732)**

2021-03-14 Nr.NV-462
Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį Lietuvos Respublikos įstatymams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu siūloma nustatyti, kad švietimo, mokslo ir sporto ministras, kasmet tvirtins atitinkamais priėmimo metais į aukštąsias mokyklas priimamų trumposios pakopos, pirmosios pakopos (universitetinių ir koleginių studijų), antrosios pakopos ir vientisųjų studijų studentų, kuriems gali būti mokamos tikslinės stipendijos, skaičių pagal studijų kryptis, studijų programų grupes ar studijų programas (antrosios pakopos studijų atveju studentų, kuriems gali būti mokamos tikslinės stipendijos, skaičius tvirtinamas pagal studijų kryptis, studijų programų grupes ar studijų programas ir aukštąsias mokyklas). Tikslinės stipendijos bus mokamos ne visiems, įstojusiems į Vyriausybės nustatytų prioritetinių studijų kryptių, studijų programų grupių ar studijų programų valstybės finansuojamas studijų vietas ar nefinansuojamas studijų vietas su studijų stipendija, bet tik aukščiausius konkursinius balus stojimo metu surinkusiems studentams. Svarstyтина, ar toks reguliavimas atitiks Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 10(1) dalies nuostatas.

Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 10(1) dalyje nustatyta, kad: „Vyriausybės nustatyta tvarka iš valstybės biudžeto lėšų tikslinės stipendijos gali būti mokamos studentams, įstojusiems į Vyriausybės nustatytų prioritetinių studijų kryptių, studijų programų grupių ar studijų programų valstybės finansuojamas studijų vietas ar nefinansuojamas studijų vietas su studijų stipendija, neatsižvelgiant į kitas gaunamas stipendijas ar paramą. Tikslinė stipendija mokama neturintiems akademinį skolų studentams ne rečiau kaip kartą per pusę metų visą studijų laikotarpį, bet ne ilgiau kaip studijų programoje nustatyta studijų trukmė. Atitinkamų metų trumposios pakopos, pirmosios pakopos, antrosios pakopos ir vientisųjų studijų prioritetines studijų kryptis, studijų programų grupes ar studijų programas nustato Vyriausybė iki kiekvienų metų balandžio 2 dienos, atsižvelgdama į ministerijų pasiūlymus, valstybės ūkinės, socialinės, kultūrinės ir regioninės plėtros poreikius, nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos informaciją, Vyriausybės nustatytas prioritetines mokslo tiriamosios ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų raidos kryptis ir jų prioritetus bei valstybės finansines galimybes. Tikslines stipendijas administruoja Valstybinis studijų fondas.“

Mūsų nuomone Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 10(1) dalyje nustatyta vienintelė sąlyga tikslinei stipendijai gauti – studentas turi būti įstojęs į Vyriausybės nustatytos prioritetinės studijų krypties, studijų programų grupės ar studijų programos valstybės finansuojamą studijų vietą ar nefinansuojamą studijų vietą su studijų stipendija ir vienintelė sąlyga, kuomet tikslinė stipendija negali būti mokama – studentas turi akademinį skolų. Manome, kad aptariamasis Mokslo ir studijų įstatymo nuostatas atitiks reguliavimas, pagal kurį tikslinės stipendijos būtų mokamos visiems akademinį skolų neturintiems į Vyriausybės nustatytų prioritetinių studijų

krypčių, studijų programų grupių ar studijų programų valstybės finansuojamas studijų vietas ar nefinansuojamas studijų vietas su studijų stipendija įstojusiems studentams. Siekiant nustatyti, kad tikslinės stipendijos būtų mokamos tik aukščiausius konkursinius balus surinkusiems asmenims ir kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija kasmet nustato tikslinių stipendijų skaičių (šio skaičiaus pasiskirstymą pagal studijų kryptis, studijų programų grupes ar studijų programas (antrosios pakopos studijų atveju - taip pat ir aukštąsias mokyklas) – turėtų būti keičiamas Mokslo ir studijų įstatymas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Vyriausybės priimami teisės aktai yra poįstatyminiai aktai; jie yra įstatymų taikymo aktai, jais detalizuojamos ir sukonkretinamos įstatymų normos, reglamentuojamas jų įgyvendinimas; svarbu, kad poįstatyminius teisės aktus Vyriausybė priimtų neviršydama savo įgaliojimų ir kad šie poįstatyminiai teisės aktai neprieštarautų Konstitucijai ir įstatymams (2000 m. kovo 15 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Šios pastabos kontekste taip pat turėtų būti įvertinta, ar (tam kad nebūtų traktuojama, kad Vyriausybė, nustatydamą tikslinių stipendijų mokėjimo nutraukimo (sustabdymo) atvejus, viršija jai įstatymu nustatytus įgaliojimus), neturėtų būti Mokslo ir studijų įstatyme nustatyti atvejai, kuomet tikslinė stipendija neskiriama, nutraukiamas ar stabdomas jos mokėjimas. Kaip jau buvo minėta aukščiau, Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 10(1) dalies nuostatos suponuoja vienintelį atvejį, kuomet stipendija negali būti mokama – kai studentas turi akademinių skolų, tuo tarpu Projekte nustatoma daugiau tokių atvejų – studentas išeina akademinių atostogų ir kt.

2. Prioritetinių studijų krypčių, studijų programų grupių ar studijų programų, kuriose studijuojantiems studentams gali būti mokamos tikslinės stipendijos, nustatymo ir tikslinių stipendijų skyrimo ir administravimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 11 punkte po žodžio „prioritetinių“ įrašytinas žodis „studijų“.

3. Aprašo 12 punkte nustatyta, kad Komisiją, kuri svarstys ministerijų pateiktus siūlymus, sudarys 6 nariai. Atkreiptinas dėmesys, kad paprastai komisijos, darbo grupės sudaromos iš nelyginio skaičiaus asmenų, kad būtų paprasčiau priimti sprendimą.

4. Neaišku, nes nėra nustatyta, kaip bus priimami Komisijos sprendimai - Komisijos posėdyje dalyvavusių narių balsų dauguma ar kitaip, kaip bus priimamas sprendimas Komisijos narių balsams pasiskirsčius po lygiai. Šiomis nuostatomis turėtų būti papildytas Aprašas arba Aprašas galėtų būti papildytas sakiniu - Komisijos darbas organizuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“, nustatyta tvarka. Papildžius Aprašą šiuo sakiniu, Vyriausybės darbo reglamento nuostatas dubliuojančių nuostatų Apraše turėtų būti atsisakyta (14, 15, 17 p.).

5. Siūlytina tikslinti nuostatą „Komisijos darbą organizuoja Komisijos sekretorius“, kadangi Komisijos darbą, manytume, turėtų organizuoti Komisijos pirmininkas.

6. Aprašo 27-29 punktuose siūloma nustatyti, kad studentas, kuris Aprašo 26 punkte nustatytu terminu nepateikė Valstybiniam studijų fondui (toliau – Fondas) prašymo skirti tikslinę stipendiją dėl nepriklausančių nuo jo aplinkybių (ligos, techninės klaidos ar kitų nenumatytų aplinkybių), gali jį pateikti per 5 darbo dienas nuo prašymų pildymo termino pabaigos, prašyme nurodydamas Aprašo 26 punkte nustatyto termino praleidimo priežastis. Gavęs Aprašo 27 punkte nustatyta tvarka pateiktą prašymą, Fondo direktorius per 3 darbo dienas priima sprendimą priimti arba atmesti pateiktą prašymą. Fondo direktorius atmeta pateiktą prašymą, jei prašyme nenurodytos jo termino praleidimo priežastys arba šios priežastys yra nepagrįstos. Studentams, kurių prašymai Aprašo nustatyta tvarka buvo atmesti, tikslinė stipendija neskiriama.

Šios nuostatos ginčytinos dėl šių priežasčių: a) teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti įstatymuose nustatytų asmens teisių, teisėtų interesų. Šiuo atveju studento

prašymas vertintinas kaip formalumas (šio prašymo pateikimo tikslas – Fondui gauti informaciją apie sąskaitą, į kurią turi būti pervedama stipendija); b) vertinimas – pagrįstos ar nepagrįstos prašymo nepateikimo laiku priežastys priklausys nuo subjektyvios vertintojo nuomonės, nes Apraše nenustatytas (ir iš esmės negali būti nustatytas) baigtinis sprendimo - atmesti pavėluotai pateiktą prašymą priėmimo kriterijų (atvejų) sąrašas.

7. Siūlytina patikslinti konkursinės eilės pavadinimą Aprašo 22 punkte pirmame sakinyje, Aprašo 35 ir 44 punktus papildyti nuorodomis į Aprašo 30 ir 31 punktus. Aprašo 55 punkte vietoj žodžių „atsiradimo *ir* paaiškėjimo dienos“ siūlytina įrašyti žodžius „atsiradimo *ar* paaiškėjimo dienos“.

8. Apraše vartojamos skirtingos formuluotės „prašymo pateikimo termino pabaiga“ „prašymų pildymo termino pabaigos“ „prašymų skirti tikslinę stipendiją priėmimo termino pabaigos“. Siūlytina suvienodinti.

9. Aprašo 56.2 papunktyje nustatyta, kad Fondas gali tikrinti Gyventojų registre tikslinių stipendijų *permokų išieškojimo tikslu* – deklaruotos gyvenamosios vietos adresą. Siekiant teisinio aiškumo siūlytina papildyti Aprašą nuostatomis, nustatančiomis, kad studentas privalo tikslinių stipendijų permokas per Fondo nustatytą laikotarpį grąžinti Fondui. Negrąžintos permokos išieškomos Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

Teisės grupės patarėja

Jelena Kučeriaviene